

10.03 – 13.05.2012

Wystawa w Zachęcie podejmuje temat relacji aktualnej rzeźby z modernizmem. Pojęcie to rozumiane jest jako dążenie do nowoczesności dające się obserwować w sztuce od pierwszej dekady aż po lata 70. XX wieku. Wspólnym mianownikiem dla wybranych na wystawę rzeźb jest odwołanie się do takich modernistycznych tendencji jak odrzucenie ornamentu na rzecz uproszczenia i czystości formy oraz konstrukcji, a także skupienie się na wartości materiału i funkcji obiektu. Założenia modernizmu od dawna wzbudzają zainteresowanie środowiska artystycznego ze względu na jego znaczenie historyczne oraz niebagatelny potencjał. Modernizm w dużej mierze wpływa na sztukę najnowszą i choć jest zjawiskiem historycznym, dla wielu pozostaje wciąż żywy. Artyści poddają go rewizji, przetwarzają, wchodzą z nim w dialog albo po prostu inspirowują się jego językiem formalnym.

Szczególnie w ostatnich latach dyskusja na temat modernizmu przybrała nowy kierunek. Ideom modernizmu przyglądają się badacze, architekci, krytycy, czyniąc je tematem licznych prac naukowych i krytycznej refleksji. Wychodząc z założenia, że początek XXI wieku przyniósł koniec postmodernizmu, poszukują jego następcy. Jedni, jak Nicolas Bourriaud, głoszą narodziny nowej odmiany modernizmu – altermodernizmu wynikającego ze specyfiki współczesnych globalnych przemian, na które reagują artyści. Inni zaś, jak Martin Herbert w eseju o tzw. nowym modernizmie, piszą o ciągłości tradycji i kontynuowaniu formalnego języka sztuki na zasadzie ścisłego podobieństwa. Wystawa w Zachęcie odnosi się do drugiego z opisanych stanowisk – kwestii nowego modernizmu. Prezentowane rzeźby, obiekty i instalacje stają się pretekstem do zbadania artystycznych reakcji na tradycje modernizmu, także na klasyczny modernistyczny design, porównania relacji nowego ze starym, odszukania punktów stykowych. Wystawa stawia pytanie o formę nowej rzeźby i język, jakim posługują się artyści. Czy jest to ten sam język formalny, czy też uległ on modyfikacji na skutek współczesnych manifestacji artystycznych i indywidualnych praktyk? Co artystów pociąga w modernizmie, w jaki sposób posługują się tą tradycją? Wystawa nie skupia się jedynie na podobieństwach i szukaniu we współczesnej sztuce znajomego języka. Dąży raczej do pokazania sposobów jego przekształcania, przetamywania, ale także zróżnicowania form we współczesnej rzeźbie.

Każdy z artystów biorących udział w wystawie w inny sposób podchodzi do tradycji modernizmu i jego paradygmatów. **Martin Boyce** poprzez wykorzystywanie form nawiązujących do kubistycznych, betonowych drzew braci Martelów z 1925 roku, przywraca je modernistycznej sztuce; **Thea Djordjadze**, krytycznie ustosunkowana do modernizmu, przetwarza jego język formalny i łączy go z elementami rodzimej kultury; **Kasia Fudakowski** tworzy osobiste rzeźby podszyte konstruktywistyczną estetyką; **Jerzy Goliszewski** inspirowany sztuką systemową; **Wade Guyton** ironizuje na temat klasycznego języka modernizmu; **Mai-Thu Perret**, kreując utopię, nawiązuje do rosyjskiej awangardy i zjawiska komun z lat 60. i 70.; **Monika Sosnowska** konsekwentnie przepracowuje dziedzictwo PRL-owskiej architektury; **Tatiana Trouvé** buduje totalne instalacje o apokaliptycznym wydźwięku.

kurator: Maria Brewińska

współpraca: Katarzyna Kołodziej

Zachęta Narodowa
Galeria Sztuki
pl. Małachowskiego 3
00-916 Warszawa

tekst dostępny
na licencji
Creative Commons
Uznanie autorstwa
– Na tych samych
warunkach 3.0 Polska.
Treść licencji na stronie:
<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/legalcode>
Opracowanie:
Anna Zdzieborska
Projekt graficzny:
Anna Piwowar

10.03 – 13.05.2012

SCENARIUSZ ZAJĘĆ NA WYSTAWIE NOWA RZEŹBA?

- 1 → Potrzebne materiały: pakiet edukacyjny do wystawy *Nowa rzeźba?*, reprodukcje dzieł sztuki spoza wystawy, wymienione w kartach pracy, ołówki, flipchart, flamastry.
- 2 → Przed wejściem na wystawę omówienie cech rzeźby klasycznej na przykładzie znajdującego się w holu głównym Zachęty posągu Gladiatora Piusa Welońskiego (1880). Zwrócenie uwagi na podstawowe cechy rzeźby: trójwymiarowość, możliwość oglądania z każdej ze stron. Wprowadzenie terminów: bryła, forma. Rzeźba klasyczna na ogół jest przedstawiająca (antropomorficzna, zoomorficzna, floralna). Do materiałów rzeźbiarskich należą różne rodzaje kamienia, drewna i metalu. Oglądając rzeźbę Gladiatora, młodzież ma za zadanie zastanowić się nad etapami jej powstania (szkic rysunkowy, szkic rzeźbiarski, modelowanie w glinie, wykonanie odlewu gipsowego, rzeźbienie według niego w kamieniu) oraz nad jej funkcją. Jaką inną funkcję mogą pełnić rzeźby (dekoracyjna, architektoniczna, obiekt kultu, komemoratywna)? Gladiator ustawiony jest na postumencie – jakie to tworzy wrażenie?
- 3 → Prezentacja pracy Kai Jerzego Goliszewskiego (2009) i wprowadzenie terminu: płasko-rzeźba, rzeźba architektoniczna. Analiza formalna i interpretacja pracy w formie rozmowy.
- 4 → Przewodnik wyjaśnia pojęcie „modernizm”, zwracając uwagę na te cechy, nurty i tendencje modernizmu, które są istotne dla wystawy *Nowa rzeźba?* Forma rozmowy. Ważne pojęcia przewodnik wypisuje na flipcharcie.

Wprowadzenie terminów: surrealizm, kubizm, dadaizm, ready made, funkcjonalizm.

Jak wygląda nowa rzeźba? Porównanie prac na wystawie z Gladiatorem Piusa Welońskiego. Jakie widać różnice?
- 5 → Praca w grupach: podział klasy na 4 grupy. Każda grupa dostaje kartę pracy oraz reprodukcje kilku wybranych dzieł sztuki. Zadania zamieszczone w kartach polegają na odszukaniu związków prezentowanych na wystawie prac z dziełami sztuki XX wieku. Po wykonaniu zadań następuje omówienie i podsumowanie.

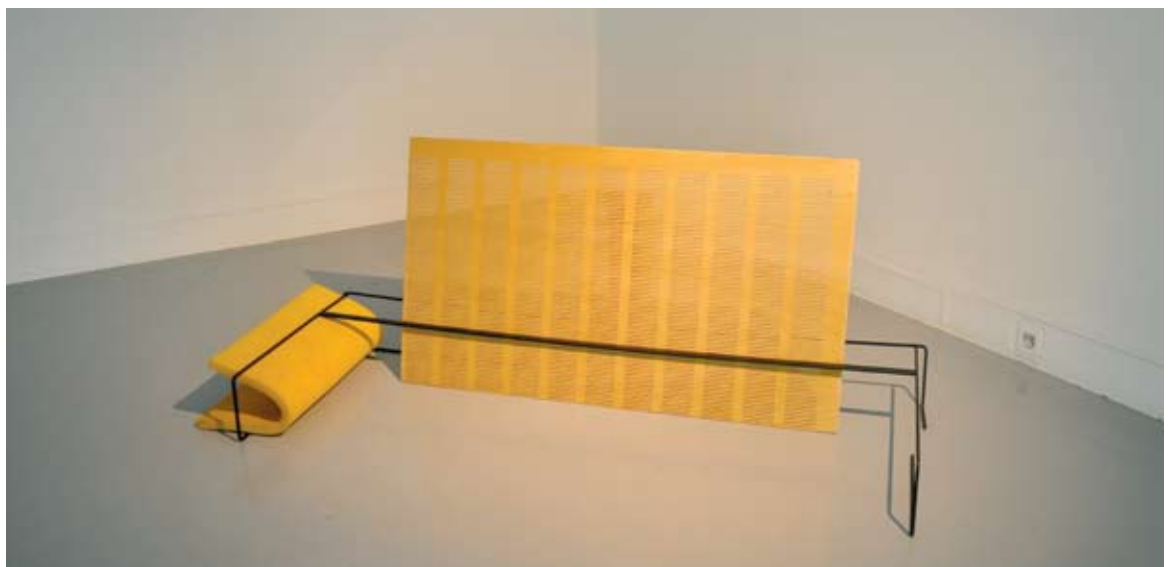
10.03 – 13.05.2012

1 →

Znajdźcie na wystawie trzy prace *Bez tytułu (Action Sculpture)* Wade'a Guytona oraz pracę *Jeśli nie uchwycisz mnie za pierwszym razem* Thei Djordjadze. Porównajcie je z ilustracjami przedstawiającymi krzesła zaprojektowane przez Marcela Breuera (w teście). Jakie widzicie związki z modernistycznym designem? Czy przetwarzając formę i kształt modernistycznych mebli, artyści odnoszą się do nich krytycznie, ironicznie? Jaki jest stosunek artystów do funkcjonalizmu? W jaki sposób wykorzystują właściwości materiału?

Wade Guyton
Bez tytułu (Action Sculpture), 2003
Bez tytułu (Action Sculpture), 2003
Bez tytułu (Action Sculpture), 2011;
fot. Adam W. Byra

Thea Djordjadze
Jeśli nie uchwycisz mnie za pierwszym razem, 2010;
fot. Marek Krzyżanek

10.03 – 13.05.2012

2

Wade Guyton mówi, że „chce uwolnić krzesło od bycia meblem” (za: K. Sienkiewicz, *Uwolnić krzesło od bycia meblem*, w: *Nowa rzeźba?*, folder wyst. w Zachęcie, s. 4, Warszawa 2012). Jak rozumiecie wypowiedź artysty?

Omawiane prace spoza wystawy: projekty krzesel Marcela Breuera

Funkcjonalizm – kierunek we współczesnej architekturze, polegający na uznawaniu funkcji każdego budynku za zasadniczy czynnik kształtowania zarówno planu danego obiektu, jak i jego konstrukcji oraz formy architektonicznej. Według głównych zasad tego kierunku, nie należy maskować elementów konstrukcyjnych, za to konieczne jest odrzucenia ornamentyki.

Marcel Breuer (1902–1981) – architekt i projektant form przemysłowych pochodzenia węgierskiego. W 1920 podjął studia w Bauhausie w Weimarze, a ok. 1924 stanął na czele wydziału meblarstwa tej uczelni. Od 1937 zamieszkał w Stanach Zjednoczonych, uczył na Harvardzie, gdzie propagował idee Bauhausu. Jego projekty mebli z rurek stalowych i modelowanej sklejki są szczególnie cenione i znalazły licznych naśladowców.

Bauhaus – awangardowa szkoła architektury i sztuki użytkowej (najpierw w Weimarze, od 1925 w Dessau), która w latach 20. XX wieku stała się w Niemczech ośrodkiem nowoczesnego projektowania i odegrała kluczową rolę w powiązaniu sztuki użytkowej z technikami przemysłowymi. Styl Bauhausu, oparty na dokładnej znajomości i świadomości użytego materiału, charakteryzuje precyzyjna, zgeometryzowana forma, surowość i oszczędność środków.

Hasła opracowane na podstawie: *Słownik terminologiczny sztuk pięknych*, Warszawa 2006; I. Chilvers, H. Osborne, *Oksfordzki leksykon sztuki*, Warszawa 2002.

10.03 – 13.05.2012

1 →

Znajdźcie na wystawie prace Kasi Fudakowski. Porównajcie je z reprodukcjami, które znajdują się w teczce. Są to prace Marcela Duchampa, czołowego dadaisty i Salvadora Dalego, jednego z najstynniejszych surrealistów. Jakie widzicie związki pomiędzy twórczością Fudakowski a dziełami wpisującymi się w nurt szeroko pojętego modernizmu w sztuce?

2 →

Prace Kasi Fudakowski to gotowe przedmioty (ready mades) uzupełnione formami z tworzywa sztucznego i gipsu. Jaka mogła być pierwotna funkcja tych przedmiotów? Które elementy rzeźb artystki moglibyście wykorzystać w domu? Co mogło inspirować ją do wykonania tych prac? Czy inspiracje mogły być podobne do tych, z których korzystali surrealiści (sny, formy baśniowe, fantastyczne)?

Prace Kasi Fudakowski;
fot. Sebastian Madejski

10.03 – 13.05.2012

Omawiane prace spoza wystawy: przykłady dzieł Salvadora Dalego, np. *Płonąca żyrafa* (1936) i *Uporczywość pamięci* (1931); a także *Koło rowerowe* (1913) i *Suszarka do butelek* (1914) Marcela Duchampa.

Surrealizm – kierunek w sztuce i literaturze ukształtowany w latach 20. XX wieku. Wyrósł z zafascynowania podświadomością, snem, halucynacją – niezwyklejmi stanami psychicznymi pobudzającymi wyobraźnię artystyczną. W dziełach surrealistycznych przedmioty rzeczywiste zestawiane są często w sposób niezwyklej, zaskakujący, nadawane są obce im cechy, kiedy indziej kreowane bywają nowe, wywiedzione z wyobraźni wizje. Dzieła te nierzadko cechuje klimat niezwyklejności i tajemniczości, często grozy. Do najwybitniejszych przedstawicieli należą Salvador Dali, René Magritte, Max Ernst.

Dadaizm – międzynarodowy ruch radykalnej rewolty artystycznej XX wieku, będący wciąż jednym ze źródeł inspiracji sztuki współczesnej. Nazwa zaczerpnięta została od słowa „dada”, pochodzącego z dziecięcej gwary, oznaczającego zabawkę konika. Dadaizm miał charakter antyracjonalistyczny i antyestetyczny. Charakteryzował się negacją obowiązujących norm życia społecznego i kultury, kładł nacisk na elementy nielogiczne, absurdalne i antyestetyczne, akcentując wagę przypadku w procesie twórczym. Do najstynniejszych dadaistów należą poeta Tristan Tzara oraz Hans Arp, Marcel Duchamp, Francis Picabia i Man Ray.

Ready made (z ang. przedmiot gotowy) – termin nadany przez Marcela Duchampa swym pracom składającym się z masowo produkowanych przedmiotów lub ich części, prezentowanych jako dzieła sztuki. Pierwszym ready made Duchampa było koło rowerowe zamontowane na taborecie (1913). Dało ono początek wielu podobnym aktom twórczym polegającym na wyjmowaniu przedmiotu z właściwego mu kontekstu i nadawaniu mu nowego znaczenia.

Hasła opracowane na podstawie: *Słownik terminologiczny sztuk pięknych*, Warszawa 2006; I. Chilvers, H. Osborne, *Oksfordzki leksykon sztuki*, Warszawa 2002.

10.03 – 13.05.2012

1 →

Znajdźcie na wystawie pracę Moniki Sosnowskiej *Schody*. Porównajcie ją z reprodukcjami, które znajdują się w teczce. Są to przykłady klatek schodowych w modernistycznej architekturze. Jakie widzicie związki rzeźby Sosnowskiej z modernizmem? Jak jej rzeźba współdziała z przestrzenią? Czy zmienia przestrzeń, w której jest eksponowana? Czy jest istotne, gdzie się ją pokazuje?

Monika Sosnowska
Schody, 2010;
fot. Adam W. Byra

10.03 – 13.05.2012

2 →

Znajdźcie również pracę Tatiany Trouvé *Polder* i zastanówcie się, w jaki sposób wpływa na przestrzeń, wykorzystuje ją, ingeruje. Co zostało zmienione w przestrzeni wystawowej na potrzeby pracy? Z czym kojarzą się wam elementy, z których praca się składa?

Omawiane prace spoza wystawy: przykłady spiralnych klatek schodowych występujących w architekturze modernistycznej.

Modernizm w architekturze (z franc. nowoczesny – ogólne określenie prądów w architekturze światowej, rozwijających się od pierwszej dekady aż po lata 70. XX wieku. Modernizm zakładał odrzucenie stylów historycznych, zastąpienie ornamentu i dekoracji prostą i czystą formą oraz zwrócenie uwagi na konstrukcję, a także skupienie się na wartości materiału i funkcji obiektu.

Ready made (z ang. przedmiot gotowy) – termin nadany przez Marcela Duchampa swym pracom, składającym się z masowo produkowanych przedmiotów lub ich części, prezentowanych jako dzieła sztuki. Pierwszym ready made Duchampa było koło rowerowe zamontowane na taborecie (1913). Dało ono początek wielu podobnym aktom twórczym polegającym na wyjmowaniu przedmiotu z właściwego mu kontekstu i nadawaniu mu nowego znaczenia.

Hasła opracowane na podstawie: *Słownik terminologiczny sztuk pięknych*, Warszawa 2006; I. Chilvers, H. Osborne, *Oksfordzki leksykon sztuki*, Warszawa 2002.

Tatiana Trouvé
Polder, 2007, dzięki
uprzejmości artystki
i Galerie Perrotin, Paryż;
fot. Jean Brasille

10.03 – 13.05.2012

1 →

Znajdźcie na wystawie prace Martina Boyce'a. Od 2005 roku artysta pozostaje pod ogromnym wpływem pracy braci Jana i Joëla Martelów z 1925 roku, zatytułowanej *Kubistyczne drzewa* (na fotografiach w teczce). Tę typowo kubistyczną strukturę Boyce rozłożył na poszczególne kształty i formy, które stały się motywem przewodnim jego prac. W której z jego rzeźb możecie dostrzec ten motyw? Gdzie widać go najwyraźniej?

Martin Boyce
We Are Fragile And Unstoppable. We Appear And Disappear, 2004
In Between Breaths and the Sodium Spill, 2004
Where Shadows Dream of Light, 2010;
fot. Sebastian Madejski

Martin Boyce
We Are Fragile And Unstoppable. We Appear And Disappear, 2004
Where Shadows Dream of Light, 2010;
fot. Sebastian Madejski

10.03 – 13.05.2012

2 →

Porównajcie prace Martina Boyce'a z pozostałymi reprodukcjami, które znajdują się w teście. Jakie widzicie związki z modernizmem?

3 →

Jakie obiekty przypominają prace Boyce'a? Czy elementy, z których są zrobione, pełniły wcześniej jakąś funkcję? A jaką pełnią teraz?

Omawiane prace spoza wystawy: *Kubistyczne drzewa* Jana i Joëla Martelów (1925); przykłady mobili Alexandra Caldera; przykładowe kubistyczne prace Georges Braque'a i Pabla Picassa.

Kubizm – kierunek w malarstwie i rzeźbie uważany za jeden z punktów zwrotnych w sztuce Zachodu, zapoczątkowany przez Picassa i Braque'a. Kubizm odszedł od koncepcji sztuki naśladowującej naturę. Przedstawiając rzeczywiste przedmioty, artyści rozbijali je na geometryczne elementy, które zestawiali ponownie, dążąc do ukazania rzeczy ze wszystkich stron i perspektyw, a nie w jednym, tradycyjnym ujęciu.

Ready made (z ang. przedmiot gotowy) – termin nadany przez Marcela Duchampa swym pracom, składającym się z masowo produkowanych przedmiotów lub ich części, prezentowanych jako dzieła sztuki. Pierwszym ready made Duchampa było koło rowerowe zamontowane na taborecie (1913). Dało ono początek wielu podobnym aktom twórczym polegającym na wyjmowaniu przedmiotu z właściwego mu kontekstu i nadawaniu mu nowego znaczenia.

Mobile – termin stworzony przez Marcela Duchampa dla określenia ruchomych rzeźb Alexandra Caldera, wystawionych po raz pierwszy w 1932 roku. Składają się one z płaskich części metalowych zawieszonych na linkach, poruszanych przez prądy powietrza i pod wpływem własnych napięć konstrukcyjnych. Znaczenie terminu rozciągnięto też na inne rzeźby kinetyczne, które mogą być poruszane także za pomocą silnika.

Hasła opracowane na podstawie: *Słownik terminologiczny sztuk pięknych*, Warszawa 2006; I. Chilvers, H. Osborne, *Oksfordzki leksykon sztuki*, Warszawa 2002.

10.03 – 13.05.2012

SPIS PRAC NA WYSTAWIE NOWA RZEŻBA?

Martin Boyce

We Are Fragile And Unstoppable. We Appear And Disappear, 2004, własność Johnen Galerie, Berlin

In Between Breaths and the Sodium Spill, 2004, własność Johnen Galerie, Berlin

Where Shadows Dream of Light, 2010, kolekcja prywatna, Izrael

We Are Resistant. We Dry Out in the Sun (This Place Opens and Unfolds Us), 2004, kolekcja FRAC Bourgogne, Dijon

Thea Djordjadze

Jeśli nie uchwycisz mnie za pierwszym razem, 2010, kolekcja FRAC Bourgogne, Dijon

Kasia Fudakowski

Spiner, 2009

Untitled (Cloud), 2009

That's How They're Grown – That's How it's Leaked, 2009

Swallow those tears, 2008

T.V., 2009

Obstruction 1, 2009

Obstruction 2, 2009

Obstacle, 2009

Knackered Is for Horses, 2008

A Very Broad Cast, 2008

Sinnlos Sweat, 2008

Uhu, 2008

wszystkie prace – własność Chert, Berlin

Jerzy Goliszewski

Kai, 2009

Wade Guyton

Bez tytułu (Action Sculpture), 2011, kolekcja prywatna, Austria

Bez tytułu (Action Sculpture), 2003, kolekcja prywatna, Szwajcaria

Rzeźba w kształcie U (wersja 6), 2010, kolekcja Anne & Michel Delfosse, Belgia

Bez tytułu (Action Sculpture), 2003, kolekcja prywatna, Szwajcaria

Mai-Thu Perret, z Ligią Dias

Wróżka elektryczność, 2005, kolekcja Valeria & Gregorio Napoleone, Londyn

Mai-Thu Perret

Bez tytułu (Przecinki), 2007, własność Galerie Barbara Weiss, Berlin

Bez tytułu, 2009, własność Galerie Praz-Delavallade, Paryż

Monika Sosnowska

Schody, 2010, własność Galerie Gisela Capitain, Kolonia

Tatiana Trouvé

Polder, 2007, własność Galerie Perrotin, Paryż